

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра теорії і методики виховання РДГУ
Регіональний комплексний науково-методичний центр
інноваційних технологій освітнього процесу

Електронний збірник матеріалів

III Регіональної науково-практичної конференції

**«Роль особистості педагога в реформуванні
української освіти в умовах війни:
виклики, реалії та перспективи
(до 80-річчя з дня народження Т. Д. Дем'янюк
та 75-річчя з дня народження С. Г. Карпенчук)»**

11 жовтня 2024 року

Рівне – 2024

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра теорії і методики виховання РДГУ
Регіональний комплексний науково-методичний центр
інноваційних технологій освітнього процесу**

Електронний збірник матеріалів

III Регіональної науково-практичної конференції

**«Роль особистості педагога в реформуванні
української освіти в умовах війни:
виклики, реалії та перспективи
(до 80-річчя з дня народження Т. Д. Дем'янюк
та 75-річчя з дня народження С. Г. Карпенчук)»**

11 жовтня 2024 року

Рівне – 2024

Роль особистості педагога в реформуванні української освіти в умовах війни: виклики, реалії та перспективи (до 80-річчя з дня народження Т. Д. Дем'янюк та 75-річчя з дня народження С. Г. Карпенчук): електронний збірник матеріалів III Регіональної науково-практичної конференції. Рівне: РДГУ. 2024. 185 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 11 від 31 жовтня 2024 р.)

Вашій увазі пропонуються матеріали III Регіональної науково-практичної конференції «Роль особистості педагога в реформуванні української освіти в умовах війни: виклики, реалії та перспективи (до 80-річчя з дня народження Т. Д. Дем'янюк та 75-річчя з дня народження С. Г. Карпенчук)»

Пустовіт Г. П.,
*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії і методики виховання
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне*

ПЕРСОНАЛІЗАЦІЯ ГЕНЕЗИ ОСВІТНІХ ПРОЦЕСІВ В ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

Розвиток педагогічної думки і розвиток школи, освіти, на переконання Ольги Сухомлинської, що традиційно розглядаються в історико-педагогічній науці майже як один процес, – це різні напрями історико-педагогічної науки. Вони мають багато спільного, і хоча й діють у однакових історичних реаліях, історичному просторі, їх віддзеркалення відображення, їх рефлексія різняться між собою. Ці процеси, вважає Ольга Сухомлинська, «...завжди персоніфіковані, – на них лежить відбиток особистості автора (чи авторів) з його смаками, поглядами, віруваннями, переконаннями. Отже, крім науково-педагогічних знань вона включає в себе ідеологію з відчутною опорою на національні цінності, різні форми історичної ментальності, тобто те, що в психології називають *архетипи*» (О. В. Сухомлинська, 2001).

У цьому контексті актуальним сьогодні є звернення до наукової і педагогічної спадщини Бориса Павловича Бричка, кандидата педагогічних наук, доцента, професора кафедри, багаторічного завідувача кафедри педагогіки початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету. У його численних наукових працях, здійснено ґрунтовне визначення й характеристику розвитку національної історико-педагогічної думки, зокрема на

території західноукраїнських земель кінця ХХ й початку ХХІ століття – років становлення національної системи освіти незалежної України. Заслуговує на особливу увагу здійснене розкриття сутності і специфіки розвитку педагогічної думки і науки, трансформаційних освітніх процесів, що мали суттєвий вплив на процеси демократизації школи, становлення й розвитку процесів управління навчанням і вихованням дітей різного віку, їхнього становлення як громадян і патріотів.

Як зазначає Ольга Сухомлинська в постаті Бориса Бричка «...маємо одного з перших у сучасній вітчизняній історико-педагогічній науці дослідників-персоналістів», оскільки саме ним було реалізовано індивідуальний підхід у характеристиці процесів персоналізації процесів розвитку і становлення історико-педагогічного знання як «...результату аналізу тих реалій, що віддзеркалювали сутнісні виміри діючих наукових і освітніх парадигм, навчальних і виховних канонів, що були притаманні певному історичному періоду, і у той же час, які вважаються нині засадничими у розкритті досліджуваної проблеми в контексті становлення і розвитку української педагогіки. Такий підхід до характеристики розвитку національної педагогічної й історико-педагогічної думки та науки в контексті авторського розуміння і трактування філософсько-культурологічних, гуманістичних, психолого-педагогічних та соціальних процесів у їх історичному вимірі, мали і мають суттєвий вплив на розвиток педагогічної науки і зокрема світи та шкільництва у цілому в незалежній Україні» (Г. П. Пустовіт, 2020).

Окремої уваги заслуговує обґрунтований Б. Бричком підхід до розкриття можливості творчого використання педагогічної спадщини громадських діячів та минулих поколінь вчителів у розвитку освіти і шкільництва у цілому

на основі результатів наукового аналізу педагогічних поглядів, думки і науки у взаємозв'язку з розвитком школи. Ним доведено, що суттєвим у розвитку школи стала педагогічна думка, що з кінця 80-х років ХХ століття вивільнялась від партійного, державного тиску й поступово переходила до розширення свого дослідницького поля.

Важливим є те, що Б. Бричком у науковий обіг введено архівні матеріали з дослідження педагогічних концепцій вибудови народної освіти у літературно-суспільній діяльності громадських діячів, письменників і відомих педагогів на західноукраїнських землях.

Борис Павлович віддав більшу частину життя саме педагогічній проблематиці, будучи автором низки методичних праць для учителів і здобувачів вищої освіти. Його ім'я назавжди вписано в історико-педагогічний контекст розвитку освіти України, зокрема Рівненського державного гуманітарного університету.